

Uitvoering motie “Respect in Molenlanden”

Evaluatie en vervolg

Datum : 22 februari 2021
Zaaknummer : 1088672
Behandelend ambtenaar : Rola Jansen

1. INLEIDING

Op 30 juni 2020 werd door de Raad een motie aangenomen (Motie 2020-11 “Inzet respect in Molenlanden”) waarin het college werd gevraagd om voor coming out-dag op 11 oktober (wanneer de regenboogvlag wordt gehesen) en voor de Week van het Respect (9 t/m 15 november) de thema’s *begrip*, *respect* en *hulp* uit te werken tot concrete activiteiten. Ook werd verzocht om in het voorjaar van 2021 een evaluatie hiervan aan de Raad voor te leggen.

Deze evaluatie beschrijft de uitvoering van het project en wat dit heeft bijgedragen aan de vooraf gestelde doelen en effecten. Naast de vraag of doelen zijn gehaald beschrijven we wat we hebben geleerd van dit project en welke mogelijkheden er zijn voor een vervolg.

2. DOEL EN GEWENSTE EFFECTEN

Het doel van dit project was om stappen te zetten naar een meer inclusieve samenleving, het bespreekbaar maken van seksuele diversiteit en genderdiversiteit, het bekend maken van eventuele hulpverlening en het voorkomen van eenzaamheid. Als gewenste effecten werden genoemd:

- grotere acceptatie van LHBTI* inwoners in Molenlanden
- minder discriminatie
- een hoger ervaren veiligheid
- het opbouwen van een netwerk

Dit doel en deze effecten, zo zal duidelijk zijn, bereiken we niet binnen een half jaar. Het zijn doelen voor de lange termijn. Dit project was een eerste aanzet en verkenning. Gelet op het feit dat dit een nieuw thema is voor onze gemeente, dat zorgvuldigheid geboden is vanwege de gevoeligheid rondom dit thema maar ook om praktische redenen (drukte met andere werkzaamheden als corona) werd de opdracht in eerste instantie beperkt en pragmatisch ingevuld. We wilden stappen maken en geen sprongen. De uitvoering richtte zich op de invulling van coming out-dag en gesprekken in de week van het respect.

Deze afkorting staat voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuele mensen, transgender personen, en intersekse personen.

Een belangrijke conclusie is dat dit project een goede bijdrage heeft geleverd aan het bespreekbaar maken van seksuele diversiteit en genderdiversiteit in Molenlanden. Zowel in een kleine kring van betrokkenen waarmee wij direct in gesprek zijn gegaan als breder, door de aandacht die het onderwerp heeft gehad in de media.

Om daadwerkelijk stappen te zetten naar een meer inclusieve samenleving, waaronder ook de inzet van passende hulpverlening en het voorkomen van eenzaamheid, is het nodig om te komen tot meer gerichte en concrete maatregelen. En daarvoor is het nodig dat wij nog meer informatie verzamelen en in gesprek gaan met betrokken partijen. Dit project heeft, zoals we eerder stelden, zich beperkt tot de eerste verkenning.

3. RESULTAAT

Als concrete resultaten van het project zijn de invulling van coming out-dag en gesprekken in de week van het respect genoemd. Daarna moest er een evaluatie plaatsvinden. Hieronder beschrijven we op welke wijze invulling is gegeven aan deze opdracht.

Regenboogvlag: Op 12 oktober werd de regenboogvlag gehesen voor de werklocatie in Hoornaar, in aanwezigheid van de initiatiefnemers van de raadsnotie, de net opgerichte Gorinchemse Regenboogalliantie, de burgemeester en wethouder Lanser. Door Corona was de bijeenkomst bescheiden. Ook is de vlag gehesen in Groot Ammers.

Stakeholdersbijeenkomst: Op 12 oktober vond een online bijeenkomst plaats waarin medewerkers van de gemeente die vanuit hun functie met dit thema te maken hebben met elkaar in gesprek zijn gegaan over wie de gemeente nodig heeft om te komen tot een meer inclusieve gemeente voor LHBTI'ers.

Gesprekken in de Week van het Respect: Na de stakeholdersbijeenkomst is besloten met welke partners de wethouder in eerste instantie in gesprek zou gaan. Het doel van deze gesprekken was verkennend; we wilden meer beeld krijgen van wat er speelt op diverse terreinen op het gebied van LHBTI. In november 2020 werden daarom gesprekken gevoerd met

- 4 jonge LHBTI'ers
- 4 predikanten van diverse kerken
- 4 directeuren in het basisonderwijs
- 2 voorzitters van sportverenigingen
- 1 huisarts
- 1 GZ psycholoog
- 1 adviseur LHBTI (Movisie)
- 2 ouders van een transgender kind
- 2 leden van de Gorinchemse Regenboogalliantie

Aandacht in de (sociale) media: Zowel voor het hijsen van de regenboogvlag als de gevoerde gesprekken is in diverse online en offline media aandacht geweest. De gemeente heeft een videoverslag gemaakt. Deze werd goed bekeken via sociale media. Door RTV Rijnmond en diverse andere media werd uitgebreid aandacht besteed aan het hijsen van de

regenboogvlag. Naar aanleiding van de week van het respect schreven zowel de burgemeester als wethouder Lanser columns. Ook verscheen een achtergrondartikel in het Kontakt, waarin zowel de wethouder als een jonge LHBTI'er hun ervaringen deelden. Al in de aanloop van coming out-dag en het hijsen van de regenboogvlag werd duidelijk dat dit onderwerp leeft en veel reacties oproept. Er kwamen brieven in de krant en opmerkingen naar aanleiding van berichtgeving in de lokale pers en op social media vanuit verschillende hoeken. De oproep van wethouder Lizanne Lanser om persoonlijk met haar in gesprek te gaan leverde meerdere reacties op.

4. WAT HEEFT HET OPGELEVERD

De gesprekken leverden een beeld op van wat er speelt op de verschillende terreinen en welke concrete behoeften er zijn. Vanuit diverse kerkelijke gemeenten is aangegeven dat zij de problemen van LHBTI'ers zien en hen veiligheid en ruimte voor gesprek willen bieden; tegelijkertijd is de acceptatie van LHBTI nog een gevoelig onderwerp voor de kerken of haar gemeenschappen. Vanuit de LHBTI gemeenschap was men positief over het benoemen van seksuele diversiteit en genderdiversiteit.

In onderstaand overzicht een korte opsomming van wat in de afzonderlijke gesprekken met partners naar voren werd gebracht.

<i>LHBTI</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Behoefte aan informeel netwerk</i> - <i>Aandacht voor pesten van LHBTI'ers</i> - <i>Belangrijk dat het er mag zijn/ dat er voorbeelden zijn</i> - <i>Vertrouwenspersoon/ gesprekspartner: bij wie kunnen zij terecht?</i> - <i>Ervaren onveiligheid</i>
<i>Sport</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Belang van vertrouwenspersoon binnen de vereniging</i> - <i>Deskundigheidsbevordering voor vertrouwenspersonen</i> - <i>Signaleren: verlaten LHBTI'ers de vereniging?</i> - <i>Behoefte aan lijntje met Sociaal Team</i>
<i>Zorg</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Behoefte aan sociale kaart voor hulp/zorg LHBTI (huisarts)</i> - <i>Belang van erover kunnen praten (GGZ arts)</i> - <i>Aandacht voor ondersteuning ouders</i> - <i>"Wegdrukken" versterkt de problemen</i>
<i>Kerk</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Wil een luisterend oor bieden</i> - <i>Hoe kunnen zij LHBTI'ers veiligheid bieden?</i> - <i>Weerstand m.b.t. gebruik van de regenboogvlag en polarisatie</i> - <i>Catechisatie en jongeren: behoefte aan aandacht voor LHBTI</i> - <i>Geen inmenging in opvattingen binnen de kerkelijke sfeer</i>
<i>Onderwijs</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Zijn leerkrachten toegerust?</i> - <i>We besteden er genoeg aandacht aan</i> - <i>Behoefte om dit te bespreken in eigen kring</i>

Na alle gesprekken die zijn gevoerd zijn er drie conclusies die het beeld bepalen van de situatie voor LHBTI'ers in Molenlanden:

- 1) Seksuele diversiteit en genderdiversiteit is een onderwerp dat niet makkelijk bespreekbaar is in onze gemeente. In onze gemeente, met een grote christelijke geloofsgemeenschap, ondervinden LHBTI'ers dat er geen openheid is. LHBTI is een gevoelig thema en er wordt over gezwegen. Daarmee krijgen LHBTI'ers het signaal dat zij niet zichzelf mogen zijn.
- 2) Mensen met hulpvragen over LHBTI weten niet waar zij terecht kunnen. Niet alle zorg- of hulpverleners hebben kennis over LHBTI of weten de weg naar de juiste hulp en expertise.
- 3) Niet overal in onze gemeente is er veiligheid voor LHBTI'ers. Vaak wordt er gedacht dat het niet speelt maar heerst er een sfeer waarin LHBTI'ers zich niet geaccepteerd voelen (het scheldwoord homo, pestgedrag).

Dit zijn drie conclusies uit de gesprekken. Ze zijn niet wetenschappelijk onderbouwd en nader onderzoek is nodig. Het zijn wel conclusies die overeenkomen met het beeld dat wordt beschreven in de handreiking "De positie van christelijke LHBTI's versterken" (Movisie 2020). Deze handreiking werd opgesteld voor gemeenten met een grote christelijke geloofsgemeenschap, zoals ook Molenlanden. Movisie stelt dat er winst te behalen valt als het gaat om de acceptatie van LHBTI'ers in dit soort gemeenten. De negatieve opvattingen die binnen deze gemeenschap bestaan hebben effect op het welzijn en de gezondheid van LHBTI'ers en dan met name de kwetsbare groepen (jongeren, LHBTI'ers die op latere leeftijd openlijk uitkomen voor hun seksuele geaardheid of genderidentiteit en christelijke transgender personen).

Duidelijk is dat de uitvoering van dit project veel heeft losgemaakt; zowel in onze eigen organisatie als bij onze partners, zowel bij voorstanders van een actieve aanpak van verbetering van de situatie van LHBTI'ers in onze gemeente als bij degenen die daar meer terughoudend in zijn.

5. ROL VAN DE GEMEENTE

Hiervoor beschreven we het eerste beeld van wat er speelt in onze gemeente: de behoefte aan openheid, duidelijkheid over hulp en ondersteuning en tenslotte veiligheid. Deze knelpunten zijn geconstateerd; nu is de vraag of de gemeente een rol heeft in een eventueel vervolg.

Een standpunt kan zijn dat de gemeente zich hierbij terughoudend opstelt en het initiatief in de samenleving legt. Argumenten hiervoor kunnen zijn:

- 1) **Seksuele en genderdiversiteit hoort in de persoonlijke sfeer.** De overheid bemoeit zich niet met deze zaken en vertrouwt erop dat de samenleving dit zelf "regelt"

- 2) De gemeente geeft **ruimte aan levensbeschouwingen** en hun opvattingen ten aanzien van seksuele en genderdiversiteit.

Er zijn ook redenen waarom een gemeente wél aandacht zou moeten hebben voor LHBTI'ers en verbetering van hun situatie:

- 1) **LHBTI'ers zijn onze inwoners.** Als we uitgaan van het landelijk gemiddelde (zo'n 4 tot 7 procent van de inwoners) zijn er in Molenlanden minimaal 1750 inwoners die tot deze groep behoren.
- 2) **Het is onze wettelijke plicht.** De gemeente heeft de wettelijke plicht om discriminatie, uitsluiting en onwenselijk gedrag tegen te gaan, om werkgelegenheid te stimuleren en om sociale veiligheid te garanderen.
- 3) **Het hoort bij onze zorgplicht.** Een deel van de LHBTI'ers in onze gemeente is kwetsbaar en ervaart discriminatie, onveiligheid en gezondheidsklachten. De gesprekken die wij voerden bevestigen dit.
- 4) **De raad vraagt erom.** De motie "Inzet respect in Molenlanden" die de raad in juni 2020 aannam gaf het college de opdracht om expliciet aandacht te besteden aan de knelpunten en problemen van LHBTI'ers in onze gemeente.

Tot nu toe was er vanuit de gemeente Molenlanden geen beleidsmatige aandacht voor dit thema. Bij het vormgeven van een eventueel vervolg zal het gesprek moeten komen over welke rol de gemeente wil innemen in antwoord op de aandachtspunten die zijn geconstateerd. Stellen we ons afwachtend op en of nemen we meer het voortouw en zien we een stimulerende, faciliterende of zelfs een regierol voor de gemeente?

Wat kan een gemeente doen? In de handreiking van Movisie "De positie van christelijke LHBTI's versterken" (Movisie 2020) worden de ervaringen en aanpak van vergelijkbare (christelijke) gemeenten beschreven. Zij hebben er voor gekozen om regenboogbeleid uit te voeren: beleid gericht op het verbeteren van de leefbaarheid van LHBTI'ers. Voorbeelden van wat een gemeente kan doen:

- **Gemeentelijke activiteiten en beleid:** door LHBTI te benoemen, door als gemeente een voorbeeldrol te nemen en LHBTI'ers zichtbaar te accepteren beïnvloedt de gemeente de sociale norm.
- **Stimuleren en ondersteunen van dialoog met kerkelijke gemeenten en scholen:** ondanks dat zij aangeven het moeilijk te vinden willen wij in gesprek gaan en blijven met kerken en scholen. Het doel is niet om het geloof ter discussie te stellen maar om met elkaar te bespreken hoe kerken en scholen met een streng christelijke denominatie kunnen zorgen voor een veilig klimaat. Daarnaast speelt voor scholen de taak om aandacht te besteden dit onderwerp.
- **Stimuleren en ondersteunen van informatie en hulpvoorzieningen voor LHBTI'ers:** het is belangrijk om als gemeente de juiste informatie en wegen naar hulp te bieden voor (christelijke) LHBTI'ers.

- **Stimuleren en ondersteunen van ontmoeting en activiteiten:** deze activiteiten zijn gericht op empowerment en dragen bij aan (zelf)acceptatie. Het initiatief ligt bij de doelgroep zelf.
- Gemeenten kunnen in hun **communicatie** laten zien dat zij inclusief wil zijn voor LHBTI'ers door informatie voor LHBTI'ers op te nemen op de website. Zij kunnen in hun communicatie inclusiviteit uitstralen door te zorgen voor een diverse representatie van hun inwoners, waaronder de LHBTI-gemeenschap.
- In **onderzoeken, participatie en monitors** kunnen gemeenten specifieke aandacht besteden aan (acceptatie van) LHBTI.

6. INCLUSIVITEIT en DIVERSITEITSBELEID

In de raadsvergadering waarin de motie werd besproken (30 juni 2020) werd de vraag gesteld waarom er speciaal aan deze groep exclusieve aandacht moet worden besteed. Is het niet beter om te waarborgen dat er oog is voor alle kwetsbare groepen in de samenleving en daarvoor beleid te voeren op inclusiviteit en diversiteit?

In antwoord op deze vraag gaf een van de raadsleden aan dat soms iets exclusief benoemd moet worden om het inclusief te maken. Dit sluit aan op een van de conclusies van dit project: de conclusie dat er nog geen openheid over LHBTI. Pas wanneer we openlijk kunnen spreken over de positie van LHBTI'ers in Molenlanden en de problemen die zij ervaren, kunnen we werken aan sociale acceptatie, veiligheid, gelijke behandeling en meedoen.

Dat sluit niet uit dat er redenen kunnen zijn om –in een breder kader– aandacht te besteden aan inclusiviteit en diversiteit. Naast de aandacht die er binnen het Sociaal Domein al is voor kwetsbare groepen kan de Week van het Respect een aanleiding zijn om inclusiviteit op onze agenda te zetten. Landelijk wordt in deze week jaarlijks een ander thema belicht. Dat zou ook voor Molenlanden een goed idee kunnen zijn, maar valt buiten de scope van dit project.

7. LHBTI IN MOLENLANDEN

Nu we meer beeld hebben hoe LHBTI speelt in onze gemeente en bovendien weten dat er voorbeelden zijn van andere gemeenten (met vergelijkbare identiteit) die beleid voeren om de leefbaarheid van LHBTI'ers te verbeteren, is het van belang dat we keuzes gaan maken en koers bepalen.

Als we kijken naar de conclusies uit dit project, komen we tot drie doelstellingen

- 1) Meer openheid en het bespreekbaar maken van gender- en seksuele diversiteit
- 2) Verbeteren van de toegang en het aanbod van hulp en ondersteuning voor LHBTI'ers
- 3) Bevorderen van een veilige omgeving voor LHBTI'ers

In het onderstaande overzicht worden deze doelstellingen op drie ambitieniveaus uitgewerkt. Daarnaast bestaat ook de keuze om niets te doen (Scenario 0) en de uitvoering van de motie geen vervolg te geven.

	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3

	<i>Vrijblijvend, aandacht vragen voor LHBTI</i> (lage inzet: 4 uur/week gedurende half jaar)	<i>In gesprek en initiatieven ondersteunen</i> (gemiddelde inzet: 8 uur/week gedurende een jaar)	<i>Het initiatief nemen en organiseren van activiteiten</i> (hoge inzet: 16 uur/ week gedurende een jaar)
LHBTI	Aandacht voor speciale LHBTI dagen (social media, vlag hijsen)	Contact onderhouden en ondersteunen LHBTI organisaties. Eens per jaar mediacampagne.	Actief samenwerken met LHBTI organisaties. Media aandacht het gehele jaar.
Sport	In overleg aandacht vragen voor LHBTI	Gemeente denkt mee en ondersteunt verenigingen in wat zij nodig hebben (bijv. deskundigheid vertrouwenspersoon)	Gemeente neemt initiatief en vraagt verenigingen aan te sluiten
Zorg	Zorgen voor contactadressen en informatie op onze website. Sociale kaart.	De gemeente gaat in gesprek gaan met instellingen en ondersteunt hen in wat zij nodig hebben. Ons Sociaal Team is toegerust op hulp en ondersteuning.	Gemeente neemt initiatief en organiseert bijeenkomsten en bijvoorbeeld deskundigheidsbevordering.
Kerk	Als aandachtspunt benoemen in bestaand overleg.	Gemeente denkt mee en ondersteunt kerken in wat zij nodig hebben (bv bijeenkomsten)	Gemeente organiseert de dialoog in bijeenkomsten.
Onderwijs	Zorgen voor breed voorlichtingsaanbod op scholen.	Zorgen voor breed voorlichtingsaanbod op scholen. Als aandachtspunt benoemen in bestaand overleg.	Jaarlijkse campagne op alle scholen.

Gemeente	Aandacht voor LHBTI op speciale dagen	Gemeente heeft een voorbeeldrol. Vergroten diversiteit in onze organisatie en communicatie.	Aandacht voor diversiteit in monitoring en participatie.
----------	---------------------------------------	---	--

8. VERVOLG

Het bovenstaande overzicht geeft scenario's voor het vervolg op de uitvoering van de motie. Een aanpak hiervoor moet nader worden uitgewerkt. Op dit moment is er in het vakteam Mens en Samenleving geen beleids capaciteit beschikbaar voor dit thema. Afhankelijk van het gekozen ambitieniveau zullen er extra uren nodig zijn.

Hierbij –tot slot– nog de volgende aandachtspunten die we mee willen geven in het gesprek met elkaar over het vervolg:

- **Eigen kracht:** vlak voor de periode dat de motie werd uitgevoerd werd in Gorinchem de Regenboogalliantie opgericht, een werkgroep van het COC die werkt aan de acceptatie en opkomt voor de belangen van LHBTI'ers in Gorinchem en deze regio. Zij kunnen vanuit eigen kracht een belangrijke bijdrage leveren aan een eventueel vervolg. Om niet over LHBTI'ers maar mét hen te praten, zullen zij nauw betrokken worden bij een eventueel vervolg.
- **Regenbooggemeente:** eerder werd genoemd dat steeds meer gemeenten in Nederland ervoor kiezen om zichzelf “regenbooggemeente” te noemen en daarmee kenbaar te maken dat zij actief beleid ontwikkelen op dit thema. Voor Molenlanden geldt dat wij de nadruk leggen op concrete activiteiten die bijdragen aan de verbetering van de positie van LHBTI'ers. Daarvoor is het niet nodig om regenbooggemeente te worden.
- In het koersdocument voor het Sociaal Domein wordt aangegeven dat we (uiteindelijk) **streven naar integraal beleid**, waarbij doelstellingen voor speciale groepen (doelgroepen) zijn ondergebracht in bestaand beleid. Dat geldt ook voor LHBTI. De aandacht voor de positie van LHBTI'ers moet na een eventueel vervolg geborgd zijn in onze organisatie.